

Sygn. akt III AUa 1063/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Michalska

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

SSA Jacek Zajączkowski

Protokolant: sekretarz sądowy Monika Nagy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 sierpnia 2017 r. w Ł.

sprawy (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.**

przy udziale zainteresowanych: (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P., Z. S. (1) i

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 24 maja 2016 r. sygn. akt V U 5482/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt III AUa 1063/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 maja 2016 roku wydanym w sprawie o sygn. akt V U 5482/14 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (punkt 1) oraz zasądził na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w T. od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 2).

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne .

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. jest Zakładem Pracy (...). Spółka powstała w pierwszej połowie lat 90-tych XX wieku. Przedmiotem działalności Spółki jest świadczenie kompleksowych usług sprzątania i utrzymania porządku na rzecz kontrahentów w obiektach biurowych, służby zdrowia, przemysłowych, magazynowych. Spółka (...) w spornym okresie działała na terenie całej Polski. Zakres terytorialny działalności gospodarczej wnioskodawcy jest

podzielony na 4 regiony. Na czele każdego regionu stoi dyrektor, który zarządza pracą kierowników mikroregionów. Kierownik mikroregionu zarządza pracą koordynatorów. Z kolei koordynatorzy bezpośrednio nadzorują pracę pracowników i zleceniobiorców Spółki w zakresie wykonywania usług porządkowych, organizują ich pracę i pozostają na bieżąco w kontakcie z osobą zarządzającą danym obiektem klienta. Spółka (...) realizowała umowy na usługi sprząające zawarte z kontrahentami przy pomocy osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności zatrudnionych na podstawie umów o pracę oraz zleceniobiorców (umowy zlecenia były zawierane z osobami nieposiadającymi orzeczenia o niepełnosprawności). Spółka (...) zatrudniała do wykonywania usług sprząających na podstawie umów o pracę jedynie osoby niepełnosprawne, gdyż jako Zakład Pracy (...) otrzymywała z tytułu zatrudnienia takich osób dofinansowanie. Zakresy przedmiotowe umów o pracę i umów zlecenia były takie same. Przedmiotem obu rodzajów umów było wykonywanie czynności sprząających i porządkowych na wskazanych obiektach. W zakresie tych czynności mieściło się również mycie przeszkleń znajdujących się na danym obiekcie. Z tym, że mycie przeszkleń na wysokości w danym obiekcie było zlecane przez Spółkę (...) podwykonawcy zewnętrznemu, który specjalizował się w wykonywaniu tego typu usług sprząających.

W dniu 21 lipca 2011 roku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. reprezentowana przez Prezesa Zarządu R. W. zawarła z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w P. reprezentowaną przez Prezesa Zarządu A. D. umowę o współpracy. Przedmiotem umowy było świadczenie przez (...) na rzecz (...) usług związanych z myciem przeszkleń we wskazanych przez (...) lokalach, a także innych usług sprząających określonych każdorazowo przez strony począwszy od dnia 1 sierpnia 2012r. Umowa o współpracy została zawarta, na czas nieokreślony. Strony ustaliły, że podstawę do świadczenia usług stanowić będą zlecenia przekazywane przez (...) na rzecz (...), określające miejsce usługi i okres, w którym usługa ma być wykonana. Zlecenia były przekazywane w formie pisemnej (e-mail, fax, pismo zwykłe) bądź za zgodą stron w formie ustnej. (§ 4 ust. 1 i 2 umowy). (...) prowadził ewidencję wykonanych usług w danym miesiącu (tzw. specyfikację), którą przedstawiał (...) do 4 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym wykonana była usługa. Specyfikacja zawierała dane co do miejsce wykonania usługi oraz powierzchni umytych przeszkleń. Specyfikacja wymagała potwierdzenia przez (...), co było równoznaczne z potwierdzeniem wykonania usługi w danym miesiącu. (§5 ust. 1 i 2 umowy). Z tytułu wykonania usługi tj. za umycie 1m² przeszkleń (...) płacił (...) wynagrodzenie w wysokości 1,50 złotych netto. Rozliczenie pomiędzy stronami umowy z tytułu wykonanych usług następowało w okresach miesięcznych na podstawie wystawionych przez (...) faktur VAT oraz przedstawionej Specyfikacji. (§ 9 ust. 1 i 2 umowy). W dniu 29 września 2011r. Spółka (...) zmieniła nazwę na SYSTEM II. Nadal Prezesem Zarządu Spółki SYSTEM II był A. D.. Do umowy o współpracy z dnia 21 lipca 2011 roku strony tej umowy przyjęły instrukcję dotyczącą obsługi reklamacji. Zgodnie z instrukcją w przypadku zgłoszenia przez kontrahenta Spółki (...) reklamacji dotyczącej umycia przeszkleń na obiekcie obsługiwanym przez firmę (...) koordynator Spółki (...) do wykonania tej usługi reklamacyjnej wybierał zleceniobiorcę z listy podwykonawców przedstawionej przez Spółkę (...), odpowiednią z uwagi na zakres terytorialny. Po wykonanej usłudze koordynator powinien osobiście sprawdzić i ocenić stopień wykonania zadania, a następnie potwierdzić, u kontrahenta wykonanie usługi reklamacyjnej. Pomiedzy Spółką (...), a następnie Spółką (...) i Spółką (...) istniały powiązania podmiotowo - własnościowe oraz kapitałowe. Do 28 maja 2015r. Spółka (...) i Spółka (...) miały siedziby firmy w tym samym miejscu tj. w P. przy ul. (...). Do chwili obecnej prokurentem zarówno Spółki (...) jak i Spółki (...) jest ta sama osoba D. D.. Były natomiast Prezes oraz Wiceprezes Zarządu Spółki (...) oraz Spółki (...) (prezes w okresie od 14 listopada 2011r. do 16 marca 2009r. i wiceprezes w okresie od 23 lipca 2012r. do 9 grudnia 2014r.) jest jednocześnie wiceprezesem zarządu Spółki (...) od 12 grudnia 2010r. do chwili obecnej. Z kolei Prezes Zarządu Spółki (...) R. W. był jednocześnie w okresie od 28 października 2013r. do 9 grudnia 2014r. Prezesem Zarządu Spółki SYSTEM II. A aktualny Prezes Spółki SYSTEM II B. K. od 12 grudnia 2010r. do 18 września 2014r. była prokurentem w Spółce (...). Spółka (...) (Wykonawca) w wyniku wygrania przetargu jako zleceniobiorca zawarła w dniu 18 marca 2011 roku z Komendą Wojewódzką Policji w Ł. (Zamawiającym) umowę zlecenia na świadczenie usług sprzątania pomieszczeń biurowych, terenów zewnętrznych i pielęgnacji zieleni w podległych jej jednostkach na terenie woj. (...) tj: KPP w R., KPP w R., KP B., KPP w P., KPP K., KPP Z. i KPP T. M.. na okres 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy. W ramach zawartej umowy Wykonawca zobowiązał się do kompleksowego sprzątania pomieszczeń biurowych, sanitariatów i ciągów komunikacyjnych. Sprzątanie terenów zewnętrznych w obiektach, pielęgnacja zieleni oraz sprzątanie wewnętrzne pomieszczeń w obiektach miało się odbywać codziennie (od poniedziałku do

piątku). Sprzątanie wewnętrzne obejmowało swoim zakresem: odkurzanie wykładzin dywanowych, mycie twardych powierzchni podłóg, przecieranie na wilgotno zewnętrznych poziomych powierzchni mebli, wycieranie na wilgotno parapetów, drzwi, opróżnianie i mycie popielniczek, opróżnianie koszy na śmieci, przecieranie na wilgotno i wymiana worków foliowych, wycieranie i odtłuszczanie aparatów telefonicznych, klamek do drzwi oraz innych maszyn i urządzeń biurowych, mycie sprzętu i urządzeń kuchennych w pomieszczeniach socjalnych, mycie i dezynfekcja toalet, mycie powierzchni podłóg toalet, mycie luster, armatury, szczotek do muszli klozetowych, pojemników na szczotki, mycie innego drobnego sprzętu w sanitariatach, uzupełnianie mydła, papieru toaletowego, ręczników papierowych, środków dezynfekujących i zapachowych w toaletach. Ponadto raz w tygodniu: mycie twardych powierzchni podłóg w piwnicach (korytarzach), mycie powierzchni przeszklonych, odkurzanie mebli tapicerskich, mycie pionowych powierzchni mebli biurowych, mycie drzwi, mycie ścian pokrytych płytkami ceramicznymi. A nadto raz na dwa tygodnie: czyszczenie, pastowanie, froterowanie powierzchni podłóg i mycie kaloryferów. Zlecony zakres zadań obejmował także mycie raz w miesiącu powierzchni pomieszczeń magazynów w piwnicach i raz na trzy miesiące - pranie wykładzin dywanowych, raz na pół roku mycie okien, czyszczenie żaluzji okiennych oraz mycie szklanych elewacji i raz w roku mycie lamp i kloszy. Usuwanie pajęczyn oraz przecieranie na wilgotno nóg krzeseł i stołów miało być dokonywane w miarę potrzeb. Prace związane z realizacją zamówienia miały być wykonywane przy użyciu sprzętu i materiałów wykonawcy. Strony przewidziały kary umowne w razie nienależytego wykonania usługi. Osobą odpowiedzialną, za koordynację wykonania przedmiotu umowy ze strony zleceniobiorcy był P. B.. W załączniku nr 3 do umowy, były wskazane osoby, które będą wykonywały usługi sprzątania. Każda zmiana osoby wykonującej usługę musiała być zgłoszona na piśmie zamawiającemu. Strony postanowiły, że zastrzeżenia dotyczące, jakości wykonanej usługi oraz jej zgodności ze złożoną ofertą zamawiający będzie zgłaszał telefonicznie do pracownika wykonawcy P. B. lub pisemnie w formie zgłoszenia reklamacyjnego. W przypadku zgłoszenia telefonicznego zamawiający w/w fakt potwierdzi na piśmie, w którym będzie zapis o dacie telefonicznego zgłoszenia. Wykonawca, wówczas będzie zobowiązany rozpatrzyć reklamację w ciągu 5 dni od daty telefonicznego zgłoszenia (potwierdzonego pismem). W przypadku uznania reklamacji za uzasadnioną, wykonawca ponownie wykona usługę w terminie 3 dni od dnia uznania reklamacji za uzasadnioną na własny koszt, a w razie braku takiej możliwości obniży wynagrodzenie o wartość nienależycie wykonanej usługi. Nie udzielenia odpowiedzi na zgłoszoną reklamację w ciągu 5 dni od dnia jej otrzymania uważa się za uznanie reklamacji za uzasadnioną.

Spółka (...), jako zleceniobiorca zawarła też w dniu 28 czerwca 2010 roku z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. (zleceniodawcą) umowę na wykonywanie usług porządkowych przez zleceniobiorcę w zakresie sprzątania zakładu (...) S.A. Oddział w P. od dnia 1 lipca 2010 roku na czas nieokreślony. W ramach zawartej umowy zleceniobiorca zobowiązał się do kompleksowego sprzątania pomieszczeń biurowych i ciągów komunikacyjnych, pomieszczeń socjalnych i sanitarnych, powierzchni magazynowych, hal produkcyjnych oraz sprzątanie terenu zewnętrznego. Do zakresu prac związanych ze sprzątaniem wewnątrz obiektu należało min. :opróżnianie pojemników na śmieci i wymiana worków, usuwanie odcisków palców z przeszkleń, szyb w gablotach do wysokości 2 m, usuwanie odcisków palców z drzwi (klamek), kontaktów i wyłączników światła i bieżących zabrudzeń na lamperkach, usuwanie kurzu ze sprzętów biurowych i aparatów telefonicznych, wycieranie kurzu z mebli (biurka i krzesła), parapetów i innych powierzchni ponad podłogowych, przecieranie wilgotną ściereczką grzejników, zamykanie bądź odkurzanie podłóg oraz odkurzanie listew przypodłogowych, mycie podłóg zmywalnych, mycie drzwi wejściowych, odkurzanie mebli i krzeseł, zamykanie podłóg korytarzy i holu, usuwanie piasku spod wycieraczek, usuwanie kurzu z elementów wiszących na ścianach (gabloty, obrazy itp.), odkurzanie wykładzin dywanowych, podłóg oraz odkurzanie listew przypodłogowych, usuwanie pajęczyn, usuwanie kurzu ze skrzynek hydrantów, gaśnic i innych drobnych elementów, usuwanie kurzu wilgotną ściereczką z poręczy i balustrad, mycie pojemników na śmieci, mycie przeszkleń i gablot informacyjnych do wysokości 2 metrów i pranie wykładzin raz w roku. Zleceniobiorca zobowiązał się do wykonania przedmiotu umowy w oparciu o własny sprzęt, narzędzia pracy i środki czystości oraz w oparciu o własnych, przeszkolonych pracowników, których zobowiązał się wyposażyć w jednolite stroje i identyfikatory z logo zleceniobiorcy oraz zapewnić nadzór nad personelem wykonującym prace porządkowe.. w tym kontrolować stan czystości obsługiwanego obiektu oraz dostosowywać prace personelu do aktualnych potrzeb obiektu, zgodnie z przedmiotem umowy. Zleceniobiorca (...) z uwagi na niewskazanie zleceniodawcy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.

podwykonawców- miał wykonać przedmiot umowy samodzielnie. Za niewykonanie umowy strony przewidziały kary umowne.

Zainteresowany Z. S. (1) świadczył na rzecz Spółki (...) usługi dotyczące utrzymania porządku i czystości na terenie obiektu klienta Spółki (...) na podstawie umów zlecenia w okresach: od dnia 27 grudnia 2010r. do dnia 31 grudnia 2010r. na terenie obiektu KPP w P. za wynagrodzeniem w wysokości 500zł. brutto; od dnia 1 stycznia 2011r. do dnia 28 lutego 2011r. na terenie obiektu KPP w P. za wynagrodzeniem w wysokości 2772zł. brutto; od dnia 2 marca 2011r. do dnia 31 marca 2011r. na terenie obiektu KPP w P. za wynagrodzeniem w wysokości 1386zł. brutto; od dnia 17 maja 2011r. do 31 grudnia 2011r. na terenie obiektu P. w P. za wynagrodzeniem w wysokości 10.428zł. brutto, z tym, że wynagrodzenie było płatne po upływie każdego miesiąca wykonania usługi, w kwocie za maj 2011r. 726zł. brutto, a za kolejne miesiące po 1386zł. brutto; od dnia 1 stycznia 2012r. do dnia 31 marca 2012r. na terenie obiektu P. w P. za wynagrodzeniem w wysokości 4128zł. brutto, z tym, że wynagrodzenie było płatne po upływie każdego miesiąca wykonania usługi po 1376zł. brutto miesięcznie; od dnia 12 lipca 2012r. do dnia 30 września 2012r. na terenie obiektu P. w P. za wynagrodzeniem w wysokości 3380zł. brutto, z tym że wynagrodzenie było płatne po upływie każdego miesiąca wykonania usługi, w kwocie za lipiec 780zł., a od sierpnia do września po 1300zł. miesięcznie; od dnia 1 października 2012r. do dnia 30 listopada 2012r. na terenie obiektu P. w P. za wynagrodzeniem w wysokości 2600zł. brutto, z tym że wynagrodzenie było płatne po upływie każdego miesiąca wykonania usługi po 1300zł. brutto miesięcznie; od dnia 1 grudnia 2012r. do dnia 31 grudnia 2012r. na terenie obiektu P. w P. za wynagrodzeniem w wysokości 1300zł. brutto; od dnia 1 stycznia 2013r. do dnia 31 marca 2013r. na terenie obiektu P. w P. za wynagrodzeniem w wysokości 3900zł. brutto, z tym, że wynagrodzenie było płatne po upływie każdego miesiąca wykonania usługi po 1300zł. brutto miesięcznie;

Wskazany w okresie od 1 października 2011 roku do 31 marca 2012r. oraz od 12 lipca 2012r. do 31 marca 2013 roku był związany także umowami zlecenia ze Spółką (...) na mycie przeszkleń w ilości 10m² miesięcznie za kwotę 10zł. brutto miesięcznie w obiektach klientów Spółki (...) (okoliczność bezsporna). Zleceniodawca Spółka (...) każdorazowo miała informować telefonicznie lub pisemnie zleceniobiorcę o miejscu wykonania umowy w odpowiednim terminie wcześniej umożliwiającym wykonanie przedmiotu umowy (§2 umowy). W umowach zlecenia zawartych ze Spółką (...) przez zainteresowanego nie było wskazanego miejsca wykonania przedmiotu umowy. Obiekty wskazywał każdorazowo koordynator Spółki (...). Reklamacje były zgłaszane telefonicznie do koordynatora Spółki (...) przez kontrahenta Spółki (...). Koordynator Spółki (...) przekazywał informacje o reklamacji bezpośrednio zleceniobiorcy, który miał podpisaną umowę zlecenia na mycie przeszkleń ze Spółką (...). Zleceniobiorcami Spółki (...) wykonującymi mycie przeszkleń na rzecz firmy (...) były wyłącznie te osoby, które na podstawie umowy zlecenia wykonywały na rzecz firmy (...) usługi porządkowe.

W budynku P. – P. usługi sprzątające wykonywały osoby zatrudnione przez Spółkę (...) zarówno na podstawie umów o pracę (osoby niepełnosprawne), jak i osoby zatrudnione jak zainteresowana na podstawie umów zlecenia. Były takie sytuacje, że reklamacje dotyczące mycia przeszkleń w obiekcie P. – P. w ramach umów zawartych ze Spółką (...) usuwali zleceniobiorcy zatrudnieni na tym obiekcie przez Spółkę (...) do świadczenia usług sprzątających.

Umowa o współpracę zawarta przez płatnika ze Spółką (...) zmierzała do tego, by płatnik zatrudniał na podstawie umów zleceń do świadczenia usług sprzątających te osoby, które zawarły uprzednio umowy na wykonywanie usług mycia przeszkleń ze Spółką (...).

K. Spółki (...) informowali swoich zleceniobiorców, że w przypadku wyboru, jako tytułu do podlegania ubezpieczenia umowy zlecenia z (...) na mycie przeszkleń, wypłacane im wynagrodzenie przez płatnika z tytułu umowy zlecenia zawartej ze Spółką (...) będzie wyższe. Większość zleceniobiorców rezygnowała z oskładkowania umowy zlecenia zawartej z płatnikiem, gdyż chciała więcej zarabiać.

Potrzeba umycia przeszkleń nie występowała często.

W okresie trwania umowy zainteresowany musiał pozostać w gotowości do wykonania przedmiotu umowy zlecenia.

Druki umów zleceń przekazane zainteresowanemu przez Spółkę (...) dotyczące utrzymania porządku i czystości na terenie obiektu oraz przez Spółkę (...) dotyczące mycia przeszkleń były już wypełnione w zakresie wszystkich składników, w tym daty zawarcia umowy, określenia stron umowy, przedmiotu umowy, czasokresu umowy oraz wysokości wynagrodzenia. Zainteresowany nie mógł ingerować w treść przekazanych mu do podpisu umów. Mógł jedynie zaakceptować wszystkie warunki umowy składając na umowach swój podpis. Druki umów zleceń zarówno Spółki (...) jak i Spółki (...) były przekazywane zleceniobiorcom do podpisu przez koordynatora Spółki (...). Zainteresowany w dniu 27 grudnia 2010 roku wypełnił i podpisał oświadczenie do ZUS, w którym oświadczył, że: jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu umowy o pracę i jego wynagrodzenie nie przekracza najniższego wynagrodzenia; nie prowadzi działalności gospodarczej; wnosi o objęcie dodatkowym, dobrowolnym ubezpieczeniem emerytalno-rentowym z tytułu umowy zlecenia; posiada ustalone prawo do emerytury. W oświadczeniu do ZUS z dnia 2 marca 2011r. zainteresowany zaznaczył, że: jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu umowy o pracę i jego wynagrodzenie nie przekracza najniższego wynagrodzenia; prowadzi działalność gospodarczą; wnosi o objęcie dodatkowym, dobrowolnym ubezpieczeniem emerytalno-rentowym z tytułu umowy zlecenia; posiada ustalone prawo do emerytury. W oświadczeniu do ZUS z dnia 1 października 2011 roku zainteresowany zaznaczył, że: nie jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu umowy o pracę ani z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej; jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu umowy zlecenia i wnosi o nieobjęcie go dodatkowym dobrowolnym ubezpieczeniem emerytalno-rentowym z tytułu umowy zlecenia; posiada ustalone prawo do emerytury lub renty. Tożsame oświadczenie do ZUS złożył w dniu 12 sierpnia 2012 roku;

Płatnik nie kwestionował rachunkowych wyliczeń podstaw wymiaru składek ustalonych przez ZUS w zaskarżonej decyzji.

Przeprowadzona przez ZUS w okresie od 9 września 2013 roku do 15 listopada 2013 roku kontrola wykazała, że płatnik składek Spółka (...) do dnia zawarcia umowy o współpracy z dnia 21 lipca 2011 roku ze Spółką (...) zawierała z osobami umowy zlecenia na utrzymanie porządku i czystości na terenie obiektów kontrahentów i z tego tytułu zgłaszała te osoby do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego oraz deklarowała składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W ramach tych umów zleceniobiorcy myli także przeszklania. Po podpisaniu umowy o współpracy ustalona przez organ rentowy praktyka była następująca: zostały rozwiązane wszystkie dotychczasowe umowy zlecenia z osobami sprzątającymi na terenie obiektów kontrahentów, a następnie po kilku dniach zostały zawarte umowy zlecenia z tymi osobami przez spółkę (...) na mycie przeszkleń z wynagrodzeniem 10 złotych brutto miesięcznie. Dzień później z tą samą osobą Spółka (...) zawierała umowy zlecenia na utrzymanie porządku i czystości z dużo wyższym wynagrodzeniem. W przypadku nowo zawieranych umów zleceń lub nowo pozyskanych osób do pracy sposób postępowania był identyczny. Płatnik zgłaszał osoby z tytułu zawartych umów zlecenia tylko do ubezpieczenia zdrowotnego i deklarował składki tylko na ubezpieczenie zdrowotne z uwagi na posiadany inny tytuł rodzący obowiązek ubezpieczeń społecznych w Spółce (...), gdzie podstawę wymiaru składek dla każdego ubezpieczonego stanowił przychód w wysokości 10 złotych brutto miesięcznie. Obydwie umowy zlecenia pokrywały się czasowo i były realizowane na rzecz kontrahentów kontrolowanego płatnika składek, tj. Spółki (...). Trudno jest rozdzielić czasowo obowiązki wykonywane w ramach umowy o utrzymanie porządku i czystości od obowiązków wykonywanych w ramach umowy o mycie przeszkleń. Czynności te wzajemnie się łączyły. Część ubezpieczonych nie potwierdziła wykonywania czynności mycia przeszkleń w ramach odrębnej umowy zlecenia, a jedynie w ramach obowiązków wynikających z umowy na utrzymanie porządku i czystości. Obie umowy zlecenia były dostarczane ubezpieczonym przez koordynatorów, którzy byli pracownikami spółki (...). Umowy te były podpisywane w tym samym czasie i miejscu. To koordynatorzy będący pracownikami (...) zlecali i sprawdzali pracę dotyczącą mycia przeszkleń.

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za bezzasadne.

Motywuując wydany wyrok sąd pierwszej instancji stwierdził, że kwestią sporną w niniejszej sprawie było podleganie ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu przez zainteresowanego Z. S. (1) w okresie od 2 października 2011 roku do 31 marca 2012 roku i od 12 lipca 2012 roku do 31 marca 2013 roku z tytułu umów

zlecenia zawartych z wnioskodawcą we wskazanym okresie. Przypominając, dalej, iż ugruntowanym jest stanowisko Sądu Najwyższego, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do badania ważności stosunków prawnych stanowiących tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym w celu stwierdzenia objęcia ubezpieczeniom społecznym (por. wyroki SN z dnia 23 lutego 2005 roku, III UK 200/04, Lex; z dnia 6 marca 2014 roku, I UK 293/13, L.). zgodnie z art. 6 ust 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 121) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Z kolei stosownie do treści art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 ust. 2 ustawy obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Zleceniobiorcy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia oznaczonego w umowie, jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi zgodnie z treścią art. 36 ust. 1 podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązek zgłoszenia osób określonych w art. 6 ust. 1 pkt 4 należy do płatnika składek. W myśl zaś art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 7. W przypadku zbiegu kilku tytułów ogólnych obowiązuje zasada pierwszeństwa w czasie, co oznacza, iż obowiązek ubezpieczenia istnieje z tego tytułu, który powstał najwcześniej, przy czym możliwa jest zmiana tytułu ubezpieczenia.

W spornym okresie od 2 października 2011 roku do 31 marca 2012 roku zainteresowany Z. S. (1) był związany dwoma umowami zlecenia:

- ze Spółką (...) – umowa zlecenia z 17 maja 2011r. zawarta na okres od 17 maja 2011r. do 31 grudnia 2011r. (k. 16 akt)
- ze Spółką (...) – umowa zlecenia z dnia 1 października 2011r. na okres do dnia 31 marca 2012r.

Tak samo było w drugim spornym okresie od 12 lipca 2012 roku do 31 marca 2013 roku, co wynika z odwołania płatnika i decyzji ZUS. Nie mniej ani płatnik, ani zainteresowani ani ZUS nie złożyli, pomimo zobowiązania Sądu umowy zlecenia, która łączyła Z. S. (1) ze Spółką (...) za okres od 12 lipca 2012r. do 31 marca 2013r.

Płatnik twierdzi, że zainteresowany Z. S. (1) składając po zawarciu umowy zlecenia ze Spółką (...) w dniu 1 października 2011r. oraz w dniu 12 sierpnia 2012 roku oświadczenie do ZUS, że jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu umowy zlecenia i wnosi o nieobjęcie go dodatkowym dobrowolnym ubezpieczeniem emerytalno-rentowym z tytułu umowy zlecenia, dokonał wyboru umowy zlecenia zawartej ze Spółką (...) jako tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Spór sprowadzał się wobec powyższego do ustalenia, czy zainteresowany w istocie takiego wyboru dokonał i czy każda z zawartych przez zainteresowanego umów zlecenia stanowiła ważny tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym stosownie do treści art. 6 ust 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, a co za tym idzie czy nastąpił zbieg tytułów do ubezpieczenia społecznego, o którym mowa w art. 9 ust 2 ustawy systemowej, dający zainteresowanemu prawo wyboru tytułu do ubezpieczenia.

Z dokumentu przedłożonego przez płatnika w postaci oświadczenia do ZUS z 1 października 2011r. oraz z dnia 12 sierpnia 2012r. wynika, że wolą zainteresowanego było objęcie go tylko ubezpieczeniem emerytalno-rentowym z jednej z zawartych umów zleceń. Płatnik składek twierdzi arbitralnie, że tym wybranym przez zainteresowanego tytułem do ubezpieczenia była umowa zlecenia zawarta ze Spółką (...). Takiego wniosku nie sposób wysnuć ze złożonego dokumentu. Z treści dokumentu wynika li tylko, że zainteresowany jest objęty już ubezpieczeniem emerytalno-rentowym z umowy zlecenia i nie wnosi o objęcie dodatkowym, dobrowolnym ubezpieczeniem emerytalno-rentowym z umowy zlecenia. Brak określenia, z której to umowy zlecenia zainteresowany jest objęty

obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalno-rentowym, nie pozwala na uznanie, że jest to akurat umowa zlecenia zawarta ze Spółką (...), jak chce płatnik, a nie z (...). Tym bardziej, że w dacie składania oświadczenia z dnia 1 października 2011 roku zainteresowanego łączyła już umowa zlecenia z dnia 17 maja 2011r. ze Spółką (...), która stanowiła dla niego obowiązkowy tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym. Można zatem bronić tezy, że w oświadczeniu z dnia 1 października 2011r. zainteresowany mówiąc o tym, że jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu umowy zlecenia miał na myśli właśnie umowę zlecenia ze Spółką (...) z dnia 17 maja 2011r. A wniosek o nieobejmowanie go dodatkowym dobrowolnym ubezpieczeniem emerytalno-rentowym z tytułu umowy zlecenia dotyczył zawartej właśnie w dniu 1 października 2011r. (a zatem w dniu złożenia oświadczenia) umowy zlecenia ze Spółką (...). Również w dacie złożenia oświadczenia z dnia 12 sierpnia 2012r. zainteresowanego łączyła już uprzednio zawarta ze Spółką (...) umowa zlecenia z dnia 12 lipca 2012r. Brak umowy zlecenia ze Spółką (...) nie pozwala ustalić, w jakiej dacie ta umowa została zawarta, co z kolei czyni gołosłownym twierdzenie płatnika, iż umowa zlecenia ze Spółką (...) została zawarta przez zainteresowanego wcześniej od umowy z dnia 12 lipca 2012r. zawartej ze Spółką (...). Czyni to aktualną wyżej podniesioną argumentację w zakresie złożonego przez Z. S. (1) oświadczenia do ZUS.

Nie wiadomo, zatem, na jakiej podstawie prawnej, bo z pewnością takiej podstawy nie stanowiło przedłożone do akt sprawy oświadczenie zainteresowanego Z. S. (1) do ZUS z dnia 1 października 2011r. oraz z dnia 12 sierpnia 2012r., płatnik nie zgłosił zainteresowanego do ubezpieczenia społecznego: emerytalnego, rentowego i wypadkowego z tytułu zawartych umów zleceń i nie odprowadzał od wynagrodzenia zainteresowanego składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i ubezpieczenie wypadkowe. Płatnik zgłosił zainteresowanego wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego i deklarował składki tylko na ubezpieczenie zdrowotne.

Składki były odprowadzane za to od umów zawartych przez zainteresowanego ze Spółką (...), z tytułu, których przysługiwało mu symboliczne wynagrodzenie, bo opiewające na kwotę 10zł. brutto miesięcznie.

W ocenie Sądu zamiarem ustawodawcy było stosowanie instytucji z przepisu art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tylko wówczas, gdy u danej osoby wystąpi rzeczywisty zbieg tytułów do podlegania ubezpieczeniu społecznemu, nie zaś wtedy, gdy strony umów w sposób sztuczny i nienaturalny doprowadzają do wytworzenia takiego zbiegu wyłącznie celem uniknięcia opłacania wyższych składek. Nie można dopatrzeć się jakichkolwiek niedozwolonych działań w sytuacji, gdy dany podmiot zawiera dwie umowy zlecenia, a decyduje się następnie na podleganie ubezpieczeniu z tytułu zawartej jednej z tych umów. Istotne jest jednak, żeby zatrudnienie w oparciu o obie umowy zlecenia miało dla podmiotów zawierających umowę realny wymiar i znaczenie, w szczególności zaś, aby umowy zawarte między zainteresowanym Z. S. (1) a Spółką (...) zostały zawarte i realizowane zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem.

Wskazując na powyższe sąd pierwszej instancji stanął na stanowisku, iż umowy zlecenia zawarte przez zainteresowanego ze Spółką (...) opiewające na kwotę 10 złotych brutto miesięcznie nie mogły stanowić ważnego tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym, nawet gdyby zainteresowany rzeczywiście chciał od takiej umowy podlegać ubezpieczeniom społecznym, czego jednak nie udowodniono, z uwagi na to że nie miały one dla niego realnego wymiaru i znaczenia, a zmierzały w istocie do obejścia ustawy, co czyniło je nieważnymi w myśl art. 58 k.c.

Zainteresowany wprawdzie podpisał oddzielne umowy zlecenia na świadczenie usług porządkowych ze Spółką (...) i mycie przeszkleń ze Spółką (...), jednakże – jak wynika z zeznań płatnika- taka praktyka (zawieranie przez zainteresowanych dwóch odrębnych umów zleceń: na usługi porządkowe ze Spółką (...) i mycie przeszkleń ze Spółką system II) była narzucona zleceniobiorcom jako wynik umowy współpracy łączącej Spółkę (...) ze Spółką (...). Warunkiem pracy na rzecz Firmy (...) było podpisanie przez zainteresowanego umowy zlecenia na mycie przeszkleń ze Spółką (...). Prezes Zarządu Spółki (...) przyznał, że firma (...) nie zlecała swoim zleceniobiorcom mycia przeszkleń tylko dlatego, że na wykonywanie tych usług miała podpisaną umowę zlecenia ze Spółką (...). Zleceniobiorcami Spółki (...) wykonującymi mycie przeszkleń na rzecz Spółki (...) były wyłącznie te osoby, które na podstawie umowy zlecenia wykonywały na rzecz firmy (...) usługi porządkowe, co znane jest Sądowi z urzędu, gdyż w tutejszym Sądzie toczą się analogiczne sprawy z odwołania płatnika. Umowa o współpracy zmierzała de facto do obniżenia kosztów pracy

przez Spółkę (...). Zainteresowany nie miał jakiegokolwiek wpływu na zawarcie umowy o mycie przeszkleń ze Spółką (...). Przedłożone mu do podpisu umowy zlecenia zarówno ze Spółką (...) jak i Spółką (...) były już wypełnione, także, co do daty. Zainteresowany musiał je jedynie opatrzyć swoim podpisem – jeśli chciał pracować - co też uczynił. W żadnym wypadku nie mógł negocjować warunków umów, ani tym bardziej wynagrodzenia. Wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia Z. S. (1) otrzymywał od SYSTEM II co miesiąc bez względu na to, czy wykonał zlecone czynności oraz bez względu na zakres ich wykonania. Przysługiwało ono, zatem niezależnie od wykonanej pracy, za samą gotowość do pracy.

Stosownie do treści art. 58§1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, jest nieważna, chyba, że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58§2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy, co do pozostałych części, chyba, że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58§3 k.c.).

Czynność prawna jest sprzeczna z ustawą w sytuacji, gdy jej treść jest formalnie i materialnie niezgodna z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa. Sprzeczność z ustawą ma miejsce także wtedy, gdy wynika z właściwości lub z natury określonych przepisów, przy braku wyraźnego zakazu dokonywania czynności prawnej określonej treści oraz gdy czynność prawna pozbawiona jest przepisanej formy.

Natomiast czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, która z punktu widzenia formalnego (pozornie) nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości (w znaczeniu materialnym) zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez nią zakazane. Chodzi tu zatem o wywołanie skutku sprzecznego z prawem (tak wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2004 roku, I PK 42/04, OSNP 2005, Nr 14, poz. 209; z dnia 25 stycznia 2005 roku, II UK 141/04, OSNP 2005, Nr 15, poz. 235; z dnia 29 marca 2006 roku, II PK 163/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 71). Obejście ustawy to zachowanie podmiotu prawa, który napotykając prawny zakaz dokonania określonej czynności prawnej "obchodzi" go w ten sposób, że dokonuje innej niezakazanej formalnie czynności w celu osiągnięcia skutku związanego z czynnością zakazaną, a tym samym sprzecznego z prawem (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 roku, III UK 89/05, OSNP 2006, nr 11-12, poz. 192).

Działanie zgodne z prawem nie zawsze jednak wyklucza obejście prawa. Zasada swobody umów (art. 353¹ k.c.) czy też konieczność badania woli stron w stosunkach zobowiązaniowych, nie eliminuje skutku w postaci obejścia prawa, w tym przypadku polegającego na uniknięciu płacenia składek na ubezpieczenia społeczne w wyższej kwocie. Konkluzja o obejściu prawa odnosi się, bowiem do celu, jakiemu służyło sporządzenie dwóch oddzielnych umów, a nie do samej ich treści. Podleganie ubezpieczeniom społecznym z określonych tytułów, a w konsekwencji również podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynikają z rzeczywistego stanu i sposobu wykonywania zatrudnienia, a nie z samego faktu sporządzenia umowy w określony sposób. Dokument w postaci umowy nie jest niepodważalnym dowodem na to, że osoby go podpisujące, jako strony, faktycznie złożyły niewadliwe oświadczenie woli o treści zapisanej w tym dokumencie.

Jeżeli zatem zawarta przez strony umowa była wykorzystywana instrumentalnie, to niewykluczone jest jej zakwestionowanie, jako podstawy (tytułu) podlegania ubezpieczeniom społecznym, nie ze względu na pozorność umowy (art. 83 k.c.), lecz ze względu na obejście prawa. Taką wykładnię przyjęto w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2009 roku, I UK 314/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 272, który reprezentuje teza, że zawarcie umowy o pracę nakładczą wyłącznie w celu nie płacenia wyższych składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej stanowi obejście prawa (art. 58 § 1 k.c.). Nie inaczej wynika z wyroku z dnia 19 stycznia 2010 roku, I UK 261/09, LEX, z tezą - gdy umowa jest przez strony wykonywana, nie może być mowy o pozorności, co jednak nie wyklucza możliwości badania, czy zawarcie umowy nie zmierzało do obejścia prawa. Równie bliskie stanowisko wyrażono na gruncie podobnej sytuacji zakończonej wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2013 roku, I UK 372/12, w którym stwierdzono, że umowa zlecenia na pracę niewielkiej wartości (ilości), która nie jest pozorna (art. 83 k.c.), może nie stanowić tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, gdy jej celem jest instrumentalne

(przedmiotowe) wykorzystanie przepisów ubezpieczeń społecznych dla unikania wyższych składek na ubezpieczenia społeczne przez prowadzącego działalność gospodarczą (art. 58 § 1 i § 2 k.c.).

Nawet, zatem, gdy ubezpieczony oświadczy, że świadomie zawarł umowę zlecenia dla płacenia mniejszych składek nie oznacza to, że kolejna podstawa ubezpieczenia (inna umowa zlecenia) nie może być oceniana w aspekcie obejścia prawa lub sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Nawet formalnie poprawna realizacja umowy w efekcie może zmierzać do obejścia prawa. To, że praca na podstawie zlecenia była wykonywana i strony dowolnie mogły określać jej zakres, nie eliminuje skutku nieważności takiego zobowiązania, w tym przypadku, jako podstawy ubezpieczenia społecznego. (tak por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 roku, I UK 10/13, L.).

Dla ustalenia czy umowa nie ma na celu obejścia ustawy zbadać należy cel jej zawarcia (cause). Istota umowy o świadczenie usług (umowy zlecenia), w oparciu o normę art. 750 k.c. w zw. z art. 734 i 735 k.c. polega na tym, iż przyjmujący zlecenie (zleceniobiorca) zobowiązuje się do wykonania za wynagrodzeniem określonej czynności faktycznej dla dającego zlecenie (zleceniodawca). Tak więc, celem tej umowy, czyli jej społeczno-gospodarczym przeznaczeniem (określanym tradycyjnie w nauce prawa terminem causa), jest świadczenie usług (pracy) na rzecz zleceniodawcy za wynagrodzeniem.

Celem zawarcia przez zainteresowanego umowy zlecenia ze Spółką (...), której przedmiotem było wyłącznie mycie przeszkleń w obiektach klientów, gdzie usługi sprząające wykonywała firma (...) nie było z pewnością osiągnięcie wynagrodzenia. Wysokość wynagrodzenia opiewająca na 10 złotych brutto miesięcznie jest wręcz symboliczna. Takie wynagrodzenie nie przedstawiało dla zainteresowanego jakiegokolwiek wartości. Tym samym nie stanowiło dla niego dodatkowego źródła dochodu. Także zakres obowiązków wynikający z tej umowy a sprowadzający się wyłącznie do mycia przeszkleń wewnątrz budynku (z wyłączeniem mycia przeszkleń na wysokości) w ramach reklamacji, które były stosunkowo rzadkie, był iluzoryczny. Należy przypomnieć, że mycie przeszkleń było objęte zakresem obowiązków zainteresowanego nie tylko w ramach umowy zlecenia zawartej ze Spółką (...), ale także wchodziło w zakres utrzymania porządku i czystości na terenie obiektu w ramach umowy zlecenia zawartej ze Spółką (...) (co wynika z umowy zawartej przez (...) na świadczenie usług porządkowych z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.). Z tym, że w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) zainteresowany mył przeszklania wyłącznie na obiekcie P.- P. a w ramach umowy zlecenia zawartej ze Spółką (...) mógł myć przeszklania w różnych obiektach klientów, gdzie usługi sprząające wykonywała firma (...). Skoro, zatem zainteresowany w zakresie czynności sprząających wynikających z umowy zlecenia zawartej ze Spółką (...) miał również mycie przeszkleń, nic nie stało na przeszkodzie, aby w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) realizował również reklamacje dotyczące mycia przeszkleń w innych obiektach. Brak było zatem przyczyny, dla której Z. S. (1) miałby wykonywać w ramach umowy zlecenia zawartej ze Spółką (...) mycie przeszkleń w obiektach klientów, gdzie usługi sprząające wykonywała firma (...), z którą miał zawartą umowę zlecenia i z której osiągał wynagrodzenie w wysokości oscylującej od 1300zł do 1380 złotych brutto miesięcznie, stanowiło dla niego z pewnością dodatkowe i wymierne - poza emeryturą - źródło utrzymania. Płatnik zeznał, że jedynym powodem zawarcia przez zleceniobiorców umów zleceń na mycie przeszkleń ze Spółką (...), był fakt podpisania pomiędzy Spółką (...) umowy o współpracy na wykonywanie tych usług. Zleceniobiorcy na podstawie umów zleceń ze Spółką (...) wykonywali niewiele znaczące prace (mycie przeszkleń) w małej ilości (sporadycznie). Prace te nie były zasadniczym celem zawartego stosunku cywilnoprawnego, świadczą wprawdzie o braku pozorności umowy (art. 83 k.c.), ale stanowią także zasłonę dla rzeczywistego celu zawartej umowy, którym było nie samo zlecenie (praca), lecz uzyskanie kolejnego tytułu ubezpieczenia. Wówczas też ujawnia się pierwszoplanowy cel umowy, czyli uniknięcie wyższej składki z innego tytułu (umowy zlecenia zawartej przez zainteresowanego ze Spółką (...)).

Reasumując zawarcie przez zainteresowanego umowy zlecenia z SYSTEM II nie było konieczne dla zapewnienia mu źródła utrzymania (dochód z umowy zlecenia był niewielki). Z niewielkiego zakresu prac objętych umową zlecenia ze Spółką (...) oraz symbolicznej wysokości wynagrodzenia wypływa wniosek, że umowa zlecenia ze Spółką (...) nie zostałaby przez zainteresowanego zawarta i wykonywana, gdyby nie zawarł on umowy zlecenia ze Spółką (...) na wyższą kwotę wynagrodzenia, z szerokim zakresem obowiązków, stanowiącą dla niego dodatkowe źródło utrzymania.

W przedmiotowej sprawie doszło, zatem do przedmiotowego wykorzystania przepisów o ubezpieczeniu społecznym i stworzenie wyłącznie formalnej podstawy ubezpieczenia, tak, aby zawarcie umowy zlecenia za jedyny cel miało unikanie płacenia składek na ubezpieczenia społeczne. Takiego celu nie usprawiedliwia zasada wolności umów, gdyż nie jest ona nieograniczona nawet w prawie cywilnym (art. 353¹ k.c.). Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach potwierdzał naruszanie przez ubezpieczonych lub płatników składek klauzul generalnych i odmawiał ubezpieczenia społecznego z tytułu, który był umawiany przez strony, w tym strony umów zlecenia, tylko dla instrumentalnego (przedmiotowego) traktowania przepisów o ubezpieczeniu społecznym (por. wyroki: z dnia 9 stycznia 2008 roku, III UK 73/07, Monitor Prawa Pracy 2008 Nr 2, poz. 58; z dnia 9 stycznia 2008 roku, III UK 74/07, LEX nr 376437; III UK 75/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 53 i III UK 77/07, LEX; a także z 17 kwietnia 2009 roku, I UK 314/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 272; z 19 stycznia 2010 roku, I UK 261/09, LEX; z 27 stycznia 2011 roku, I UK 191/10, LEX).

W konsekwencji dla zawarcia umów zlecenia na wykonanie mycia przeszkleń między Z. S. (1) a Spółką (...) brak było przyczyny (causa), jaką jest świadczenie usług (pracy) na rzecz zleceniodawcy za wynagrodzeniem. Skoro tak to umowy zlecenia zawarte przez zainteresowanego ze Spółką (...) nie stanowiły rzeczywistego, ważnego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak tego wymaga społeczno-gospodarcze przeznaczenie przepisu art. 9 ust 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W konsekwencji w przypadku zainteresowanego nie doszło do zbiegu tytułów podlegania ubezpieczeniom społecznym. Jedynym rzeczywistym, ważnym tytułem podlegania ubezpieczeniom społecznym dla zainteresowanego były wyłącznie umowy zlecenia zawarte ze Spółką (...). W ramach, bowiem wyłącznie tych umów zainteresowany świadczył faktycznie, systematycznie, w sposób ciągły usługi sprzątające o szerokim przedmiotowym zakresie, za wynagrodzeniem, które stanowiło dla niego źródło utrzymania. Tym samym nie mógł podlegać ubezpieczeniom społecznym z tytułu umów zleceń zawartych ze Spółką (...).

Z przeprowadzonego w sprawie postępowania, a zwłaszcza z dokonanej przez Sąd oceny okoliczności zawarcia przez strony umów zlecenia, treści tych umowy, sposobu ich realizacji, wypłacania wynagrodzeń, wynika jednoznacznie, że celem umów zlecenia nie było faktycznie wykonywanie przez Z. S. (1) jakichkolwiek czynności, a tylko umożliwienie uzyskania drugiego tytułu do ubezpieczeń społecznych, umożliwiającego opłacanie składek w zakresie minimalnej podstawy wymiaru składek z tytułu umów zlecenia zawartych między zainteresowaną a (...).

Tymczasem z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego jednoznacznie wynika, iż wolność zawierania umów nie może doprowadzić do unikania płacenia wielokrotnie wyższej składki. (tak por. Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 7 stycznia 2013 roku, (...) 372/12, LEX; z dnia 27 czerwca 2013 roku, I UK 10/13, LEX).

Dokonując, zatem oceny przedmiotowych umów należało mieć na względzie, że zostały one zawarte tylko w celu obejścia przepisów ubezpieczeniowych i wybrania tytułu ubezpieczenia, w którym podstawa wymiaru składek jest znacznie niższa (por. ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz pod red. B. Gudowskiej i J. Strusińskiej-Żukowskiej, C.H. BECK, W-wa 2011, str. 257).

Sąd Okręgowy ocenił, że umowy zlecenia zawarte z SYSTEM II należało również uznać za nieważne na podstawie art. 58 § 2 k.c., tj. z uwagi na ich sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Określenie, bowiem przez strony umowy cywilnoprawnej rażąco niskiego wynagrodzenia (10 złotych brutto miesięcznie) narusza zasady współżycia społecznego, w tym zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zasadę solidaryzmu ubezpieczeń społecznych, zasadę nieuprawnionego nieuszczipiania środków funduszu ubezpieczeń społecznych oraz elementarne zasady obrotu prawnego, zmierzając do objęcia nieuprawnionym tytułem ubezpieczenia społecznego i z tego powodu umowa taka nie powinna korzystać z ochrony prawnej na podstawie art. 58 § 2 k.c. (tak por. wyrok z dnia 18 marca 2014 roku, II UK 374/13; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2015 roku, I UK 203/14, Lex; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 roku, (...) 75/07).

W związku z powyższym uznać należało, że wydając zaskarżoną decyzję ZUS prawidłowo przyjął, że zawarte przez Z. S. (1) z zainteresowaną Spółką (...) umowy zlecenia nosiły znamiona nieważności w świetle art. 58 k.c. Nieważna

umowa zlecenia nie może stanowić tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym na zasadzie art. 6 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 9 ust. 2 ustawy systemowej.

W związku z powyższym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla zainteresowanego w spornym okresie, stosownie do treści przepisów: art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1 ustawy systemowej, stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, uzyskany przez Z. S. (1) z tytułu wynagrodzenia za wykonywanie zawartych ze Spółką (...) umów o świadczenie usług: utrzymania porządku i czystości, jak prawidłowo ustalił organ rentowy w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy, dokonując kontroli zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, jak również prawidłowości i rzetelności obliczania, potrącania i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, wydaje decyzję określającą prawidłową wysokość podstawy wymiaru składek. Decyzja ta jest podstawą do złożenia stosownej deklaracji korygującej i uzupełnienia brakującej kwoty składki. Mając na względzie powyższe należy, zatem uznać, że organ rentowy zasadnie i prawidłowo w zaskarżonej decyzji określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz zdrowotne.

Z kolei podnoszone w odwołaniu zarzuty dotyczące naruszenia przepisów postępowania administracyjnego (art. 7, 77 § 1 k.p.a.) pozostają poza postępowaniem sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Postępowanie sądowe skupia się bowiem na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a co za tym idzie formalne wady decyzji administracyjnych wynikające z naruszenia przepisów postępowania administracyjnego nie mają wpływu, na rozstrzygnięcie odwołania.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy, uznał odwołanie za nieuzasadnione i na podstawie art. 477 § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz. U z 2013r., poz. 490).

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył apelacją w całości płatnik składek (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zarzucając :

1) naruszenie przepisów prawa procesowego :

a) art. 302 § 1 w zw. z art. 299 k.p.c. mające wpływ na treść orzeczenia poprzez częściowe pominięcie dowodu z przesłuchania stron, tj. ubezpieczonego Z. S. (1), o który wnioskował płatnik składek; Sąd w tym zakresie ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że zachodzą przeszkody natury faktycznej, nie wskazując jednocześnie, jakie to przeszkody, mimo iż art. 302 § 1 k.p.c. wyraźnie wskazuje, że obowiązek ich wskazania spoczywa na sądzie;

b) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. mające wpływ na treść orzeczenia poprzez poczynienie przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych w oparciu i na podstawie ustaleń poczynionych przez organ rentowy w toku kontroli ZUS i uzasadnieniu decyzji organu rentowego a nie w oparciu o własne ustalenia Sądu i własny materiał dowodowy zebrany w toku postępowania dowodowego przeprowadzonego przed Sądem I instancji i w konsekwencji ustalenie, że ubezpieczony Z. S. (1) zawarł z płatnikiem składek dwie umowy zlecenia stanowiące obejście przepisów ustawy, oraz naruszenie w/w artykułu w związku z art. 302 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów polegającej na przyjęciu, iż z materiału dowodowego, tj. oświadczeń ubezpieczonego do ZUS można i należy drogą dedukcji stwierdzić, których umów one dotyczyły, w sytuacji, gdy oświadczenia te stanowiły oświadczenie woli ubezpieczonego, a w razie wątpliwości treść tych oświadczeń można było z łatwością ustalić przeprowadzając wnioskowany i zaakceptowany przez Sąd I instancji dowód z przesłuchania stron, czyli również samego ubezpieczonego i w konsekwencji ustalenie, że ubezpieczony Z. S. (1) zawarł z płatnikiem składek (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością dwie umowy zlecenia stanowiące obejście przepisów ustawy;

2) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu przez Sąd I instancji, że pomiędzy spółką (...) a następnie spółką (...) i spółką (...) istniały powiązania podmiotowo – własnościowe oraz kapitałowe, podczas gdy takie okoliczności ani faktycznie nie występowały, ani nie zostały udowodnione w toku postępowania dowodowego przed Sądem I instancji, a w konsekwencji ustalenie, że ubezpieczony zawarł z płatnikiem składek dwie umowy zlecenia w celu obejścia przepisów ustawy.

Wskazując na powyższe w konkluzji apelacji apelant wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu poprzez ustalenie, że Z. S. (1) w okresie od dnia 2 października 2011 roku do 31 marca 2012 roku i w okresie od 12 lipca 2012 roku do 31 marca 2013 roku nie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu u płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. z tytułu dwóch umów zlecenia, a ponadto o wskazanie, że kwoty wskazane w punkcie II zaskarżonej decyzji nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe z tytułu w/w umów, z uwagi na posiadanie w tym okresie innego tytułu do ubezpieczeń społecznych wybranego przez ubezpieczonego. Ponadto wnosił o przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego w zakresie przesłuchania stron, tj. zeznań ubezpieczonego na okoliczności wskazane w odwołaniu płatnika składek. Sformułował też wniosek ewentualny o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy w całości Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i jako taka podlega oddaleniu.

W świetle treści wywodów sądu pierwszej instancji oraz treści apelacji i zawartych w niej zarzutów, nie ma w sprawie wątpliwości co do tego, iż istota sporu w sprawie sprowadzała się do kwestii istnienia obowiązku ubezpieczenia ze wskazanych umów zlecenia. W sprawie nie było też kwestionowane to, że organ jako trzecia (ubezpieczeniowa) strona zawartych stosunków zobowiązaniowych uprawniony jest do badania ważności stosunków prawnych stanowiących tytuł podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Wobec powyższego, przypomnieć jedynie należy, że obowiązek ubezpieczeń społecznych powstaje z mocy prawa i nie jest uzależniony od woli ubezpieczonego jak i organu rentowego. Co do zasady, nawiązanie stosunku ubezpieczeniowego następuje równocześnie z zaistnieniem faktów rodzących stosunek ubezpieczenia ale automatyzm ten nie upoważnia do przyjęcia, że z chwilą zaistnienia wskazanych faktów czy też dokonania zgłoszenia dochodzi do powstania stosunku ubezpieczenia społecznego niezależnie od tego czy ustawowe warunki jego powstania w rzeczywistości wystąpiły. O względnej gwarancyjnej ochronie ubezpieczonego i płatnika można by mówić dopiero w sytuacji wydania deklaratoryjnej decyzji o objęciu ubezpieczeniem. / patrz bliżej - Komentarz do art.6 ustawy o systemie pod red. B. Gudowskiej - legalis /.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, niespornym też jest, że Z. S. (1) został zgłoszony do ubezpieczenia z tytułu umów zlecenia zawartych z Systemem II. Fakt ten, jak wskazano powyżej, przy uwzględnieniu treści art.83.1 pkt. 1 ustawy systemowej nie stanowił przeszkody do wydania decyzji o objęciu obowiązkiem ubezpieczenia z tytułu umów zlecenia zawartych ze spółką (...) z przesłankowym badaniem powstania obowiązku ubezpieczenia z faktu zawarcia umów zlecenia ze spółką (...).

Przechodząc do dalszych rozważań, wskazać należy, że sąd drugiej instancji podzielił, mając na uwadze przede wszystkim treść wezwania (k.137,138) zarzuty apelacji, nakierowane na obrazę przepisu art.302 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z zeznań Z. S. (1) i ponowił ten dowód w postępowaniu apelacyjnym, rozszerzając o dowód z przesłuchania strony spółki (...). Mimo prawidłowo wezwania oraz pouczenia o skutkach niestawiennictwa żaden z zainteresowanych (tak Z. S. (1) jak i (...)) nie stawiał się na wyznaczony termin rozprawy. Powyższe, musiało skutkować pominięciem dowodu z ich zeznań i oparcie rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji o ustalenia faktyczne dokonane przez sąd pierwszej instancji albowiem dalsze zarzuty procesowe okazały się bezskuteczne.

Wskazane ustalenia, należało podzielić także i dlatego, że były wystarczające dla merytorycznego rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd pierwszej instancji czyniąc ustalenia faktyczne, wbrew twierdzeniom apelacji, czynił ustalenia własne w oparciu o treść dokumentów w tym także tych znajdujących się w aktach organu jak i w oparciu o treść złożonych zeznań. Ocena zebranych dowodów nie była dowolna, na co jednoznacznie wskazuje treść pisemnych motywów i co nie została, poza gołosłownym zanegowaniem w apelacji, w żaden sposób wykazane. Co więcej, apelujący w apelacji nie kwestionuje ustaleń wystarczających do rozstrzygnięcia. Nie kwestionuje bowiem tego, że pomiędzy spółkami (...) była nawiązana współpraca w ramach której zatrudniono na podstawie umów zlecenia ubezpieczonego w obu spółkach świadczących na rzecz tego samego końcowego odbiorcy w istocie tożsame czynności. Z tym, że umowa zawarta ze spółką (...), która miała stanowić podstawę ubezpieczenia opiewała na kwotę 10 złotych miesięcznie. Treść przesłuchanych w sprawie koordynatorów, nie pozostawia też wątpliwości co do tego, spółki nakreśliły plan działania, nakierowany na osiągnięcie skutku w postaci obniżenia składek już w porozumieniu, które było w praktyce realizowane. Mimo obszernego uzasadnienia sądu z uwagi na treść zarzutów apelacji celowym będzie odwołanie się do treści zeznań R. W. (k. 145, 146 akt CD – k.147 akt). W sytuacji bowiem, gdy finalnym odbiorcą usługi był ten sam podmiot a zleceniobiorca wykonywał czynności w tym samym miejscu i czasie to rozbicia zlecenia na dwie umowy zawierane z dwoma podmiotami nie można rozumieć inaczej niż jako działanie w celu obejścia prawa działanie pozorujące zbieg tytułów do ubezpieczenia społecznego. Temu bowiem, służyło wydzielenie do odrębnej umowy mycie przeszkleń wycenionych na 10 złotych miesięcznie. W takich okolicznościach argumentacja sądu pierwszej instancji i subsumpcja stanu faktycznego w zakresie umów zawieranych z Systemem II pod normę przepisu art.58 §2 k.c. była prawidłowa. Takiego działania, nie można bowiem, kwalifikować inaczej jak obejścia prawa, co sąd pierwszej instancji prawidłowo motywował. Nie powtarzając w tym miejscu powyższej argumentacji, przywołać wypada także dotycząca tego problemu argumentację zawartą w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku III AU a (...) (II UK 104/16) / [legalis/](#), powtarzając za tymże wyrokiem, że w takiej sytuacji, gdy mamy do czynienia z pozorowanym zbiegiem tytułów do ubezpieczenia to nie ma przesłanek do rozważania i stosowania wyboru z art.9 ust.2 ustawy systemowej. Powyższe, pozbawia tym samym, znaczenia jurystycznego, dalszą część zarzutów dotyczących wyboru dokonanego przez zleceniobiorcę. Skoro, jak wywiódł Sąd Apelacyjny w Gdańsku w przywołanym wyroku odwołując się do licznych orzeczeń Sądu Najwyższego, nie każda zawarta umowa zlecenia i każda zapłacona składka dają ochronę ubezpieczeniową, co sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela, to w niniejszej sprawie, przy teoretycznie dublowanych umowach zlecenia ze spółką (...) i ze spółką (...) w rzeczywistości nie mamy zbiegu podstaw ubezpieczeń i nie przechodzimy do stosowania art.9 ust. 2 ustawy systemowej. Umowy zawarte przez Z. S. (2) ze spółką (...) na mycie przeszkleń na kwotę 10 złotych miesięcznie, które zostały zgłoszone do ubezpieczenia już choćby z racji wysokości wynagrodzenia, nie zapewniającego ochrony ubezpieczeniowej nie mogły doprowadzić do powstania stosunku ubezpieczenia. Nie pogłębiając poprzestać w tym miejscu należy na odwołaniu się do treści wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2014 roku II UK 374/13 / [legalis/](#) w którym stwierdzono wprost, że mimo iż przepisy prawa nie formułują i nie żądają dla uznania ważności umowy zlecenia wskazania określonej wysokości wynagrodzenia to nie oznacza to jednak, że wysokość wynagrodzenia nie ma znaczenia dla stwierdzenia powstania stosunku ubezpieczeniowego i że każde wskazane w umowie wynagrodzenie także to rażąco niskie nie spełniających celów ubezpieczenia społecznego jest objęte ochroną prawną.

Podzielając wskazane poglądy, należało podzielić tak rozstrzygnięcie jak i argumentację sądu pierwszej instancji. W okolicznościach przedmiotowej sprawy, decyzja wydana przez organ rentowy była bowiem prawidłowa. Skoro bowiem umowy zlecenia zawarte ze spółką (...) nie doprowadziły do powstania stosunku ubezpieczenia to nie doszło do zbiegu tytułów do ubezpieczenia i prawidłowo organ poprzez przepis art.83 ust. 1 pkt. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, realizując obowiązek kontroli w zakresie zgłoszenia do ubezpieczeń, wydał zaskarżoną decyzję obejmując zleceniobiorcę w zakresie umów zlecenia zawartych ze spółką (...) obowiązkiem ubezpieczeń społecznych i określił podstawę wymiaru składek.

Kierując się wskazaną argumentacją Sąd Apelacyjny nie podzielał zasadności zarzutów apelacji i nie znajdując postaw, które należałoby uwzględnić z urzędu, na podstawie art.385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Orzeczenie o kosztach procesu lokuje się w treści art.98 k.p.c..